

CRÒNICA DE LA JORNADA

L'AIGUA I LA BIODIVERSITAT A LA REPÚBLICA CATALANA

Dijous, 16 de març de 2017

En Ricard Martínez, secretari nacional de Política Territorial d'Esquerra Republicana, va donar la benvinguda i va presentar la jornada "L'aigua i la biodiversitat a la República Catalana", emmarcada en la campanya participativa "La República que farem". Per a ell, *"la nova República és una oportunitat per canviar models de gestió i superar tabús"*. Sobre el debat de l'aigua, va començar donant suport a la manifestació de Terrassa del següent cap de setmana, per garantir que quan un ajuntament pren una decisió la pugui executar, en aquest cas de remunicipalitzar l'aigua. El lobby fa pressió per evitar-ho. A parer seu, El Pacte de l'Aigua és molt complexe, allò que diem a l'Ebre no ho diem al Ter, allò que diem a la plana de Lleida no ho diem a la plana de Vic. Dintre del debat de l'aigua hi ha el debat de la gestió de l'aigua de boca i de quins models ens podem dotar per que la gestió sigui transparent i clara seguint les normatives del marc de l'aigua. I va reblar: *"Posem fil a l'agulla i fem aflorar les contradiccions, per que és aflorant les contradiccions que trobarem polítiques creïbles"*.

ELS PILARS DE LA REPÚBLICA

Tot seguit va ser el torn de l'Antoni Ferran, president de la sectorial de Medi Ambient i Energia. Va incidir en l'oportunitat de la nova República per *"fer polítiques que tinguin un canvi de paradigma, canviar del final de canonada a polítiques preventives, a posar l'accent previ abans que les coses es torcin, una estratègia diferent"*. Seguidament, va presentar els pilars de la República en aquest àmbit:

UN MODEL MEDIOAMBIENTAL SOSTENIBLE, INNOVADOR I INTEGRAL

La República Catalana implantarà un model mediambiental sostenible, innovador i integral que permeti compaginar el desenvolupament econòmic i el respecte i la protecció d'un entorn natural de qualitat. Una República que aposti decididament per la sostenibilitat, la minimització i la transformació del residu, que impulsi el desenvolupament de les energies renovables i l'autoconsum, que implanti una nova cultura de l'aigua i dugui a terme una política integral de gestió del territori que possibiliti l'explotació racional i sostenible dels seus recursos naturals. En un planeta on els recursos naturals són finits i el canvi climàtic és un fet, la República tindrà el deure i la responsabilitat de canviar cap a un model productiu sostenible i de consum responsable que garanteixi les necessitats de les generacions futures.

1. Garantia d'una cultura de l'aigua eficient i sostenible

Catalunya assumirà la gestió de les dues conques fluvials, les conques internes i la conca de l'Ebre. Cal garantir l'accés al recurs a tota la població amb un mínim de garantia de subministrament, tot seguint la Directiva Marc de l'Aigua de la UE. La gestió del cicle integrat de l'aigua ha de garantir tots els processos: captació, distribució, consum, sanejament i reutilització, amb les inversions necessàries que assegurin la viabilitat econòmica de la gestió de tot el cicle i garanteixin l'adequada conservació de les aigües continentals i marines, així com els cabals ecològics. La innovació en l'aplicació de noves tecnologies en tot el cicle de l'aigua ha de ser un criteri bàsic a implantar per aconseguir l'ús eficient i sostenible en tot el cicle de l'aigua.

2. Una estratègia energètica de país i de futur sostenible

Executar una estratègia energètica pròpia, en consonància amb els criteris que emanen de les directives europees, tendint a la modernització, descarbonització i democratització del sistema energètic. Catalunya podrà decidir com i quan vol tancar les centrals nuclears que tenen un elevat impacte ambiental, social i econòmic, com són les nuclears i les de valorització de residus presents al nostre territori, així com la gestió posterior dels residus. Obrir el mercat energètic a una democratització real, amb la total liberalització de la generació energètica amb fonts renovables distribuïda arreu del territori per fomentar-ne el desenvolupament, l'autoconsum i la implementació de xarxes intel·ligents de gestió energètica que garanteixin la màxima qualitat possible del servei. Reestructurar l'actual model i establir un mercat energètic, amb control públic, lliure de monopolis i amb un sistema de preus de les energies just, equitatiu, competitiu, sostenible ambientalment i transparent.

3. Aportació catalana a la lluita contra el canvi climàtic

La reducció d'emissions contaminants i la millora de la qualitat de l'aire de les nostres ciutats i de l'entorn en general reverteix directament sobre una millor qualitat de vida i sobre la salut de les persones. En l'àmbit de les emissions, Catalunya assumirà amb convenciment els compromisos internacionals, com a nou estat de la UE i en el marc del Protocol de Kyoto i del Mecanisme europeu de comerç de drets d'emissió corresponents a la realitat industrial i energètica, repercutint en la productivitat laboral i els costos del treball.

4. Protecció i gestió del medi natural

Entenem la qualitat de l'entorn, el territori i el paisatge on vivim com a element fonamental de la qualitat de vida. La preservació dels sistemes naturals i de les espècies forma part de la qualitat territorial a què aspirem, fins i tot, com a actiu econòmic a preservar. Un territori de qualitat, doncs, amb una planificació harmònica entre la protecció i l'aprofitament sostenible del medi, amb els usos ciutadans, econòmics i de lleure. Desenvolupar la planificació de l'entorn natural amb l'objectiu d'establir l'adequada protecció i ordenació del medi per compatibilitzar la conservació i el manteniment de les activitats agràries i forestals i els usos socials i de lleure.

5. La gestió dels residus

Nou marc normatiu a Catalunya que prevegi objectius ambiciosos i realistes a la vegada, per aconseguir un desenvolupament sostenible. Es complementarà amb un pla amb els recursos adients que permeti apostar decididament per una transformació dels residus en recursos gràcies a l'aplicació de l'ecodisseny, processos de gestió innovadors i implantació de les TIC, dintre d'una clara visió i implantació de sistemes d'economia circular. Aquesta transformació del sector de gestió de residus, per ser realista i un referent en l'àmbit internacional, necessitarà l'impuls de l'Administració amb mesures econòmiques i fiscals assegurant el compliment de la normativa, i com a dinamitzadora de l'indispensable trinomi empresa productora ecològicament–recerca universitària aplicada–gestors de residus especialitzats.

UNA REPÚBLICA SOSTENIBLE RESPECTUOSA AMB EL MEDI

A continuació va tenir lloc la conferència "Una República sostenible respectuosa amb el medi", a càrrec d'en **Dionís Guiteras**, vicepresident i president de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat de la Diputació de Barcelona. La qüestió de l'aigua és complexa, a parer seu Catalunya és un país que no té aigua, això ens posa en una situació complexa que fa que gestionar-ho sigui difícil, per que pot tenir repercussions en altres àmbits, per exemple en el sector industrial o agrari, i per altre cantó conseqüències penals, en els ajuntaments prendre decisions sobre la gestió de l'aigua comporta un risc. Aporta algunes dades. **El 70 % del consum d'aigua va al sector primari i agroalimentari**, això ho hem tenir present si volem menjar un quilo de pomes o un quilo de porc. Un porc necessita 1.000 litres d'aigua cada dia, a més dels purins que genera. El 90% del purí és aigua que no serveix

per aigua de boca. I per matar un porc necessitem uns 300 litres més per animal. Llavors tenim un problema evident. **Bona part de l'aigua es consumeix en una part de Catalunya desconnectada de l'altra part.** El fet que necessitem aigua per abastir a les granges o reguem en expansió no és comprensible pel món urbà. No s'entén com és que gastem tanta aigua. Llavors afloren les contradiccions, es parla del transvasament de l'Ebre però no ens atrevim amb el del Ter. **Un bon model de gestió de recursos hídrics és el delta del Llobregat.** Si mires com s'ha fet pot semblar sorprenent, s'ha fet tancant indústries, pressionant l'agricultura per que usi menys rec i amb el transvasament del Ter, tot plegat convertint el riu Llobregat amb el més artificial que deu haver. Ara que estem a punt de fer la República aquestes coses, la gestió de l'aigua, hem de començar a tenir-les clares. Al Moianès, com a la majoria de Catalunya, no hi ha rius. Les conques internes alimenten d'aigua els rius que no tenen un curs regular. Molts agricultors s'abasteixen de pous, els quals es plantegen tenir infraestructures per tenir aigua potable. **Si volem gestionar aquest 70% del territori rural, lluny de l'aigua, necessitem infraestructures i pensar com la redistribuïm.** Prèviament hem de decidir quin model econòmic volem (indústria, agroalimentari..) i si volem sobirania alimentària amb les nostres explotacions. El sector agroalimentari català factura uns 1.000 milions d'euros anuals. Sovint ens preocupa la despesa d'aigua d'aquest sector, però en canvi no ens plantegem la despesa d'aigua que costa produir uns pantalons o un cotxe. No ens plantegem que produir pomes o carn consumeix molta aigua. **Hem de fer un Pacte Nacional de l'Aigua que requereix la reconexió entre món urbà i món rural.** Si seguim consumint l'aigua d'aquesta manera és difícil gestionar-ho. L'aigua és un bé que es transforma. Regar a manta no hauria de ser un problema sinó veure que hi ha conreat, per que sinó en sortirà aigua contaminada segons les pràctiques agràries. **Ens hem de sensibilitzar que hem de canviar la manera de treballar.** Ell recorda que quan treballava de manyà renovaven les cledes dels porcs, llavors els porcs s'ho menjaven tot de l'estrès, ara ha canviat molt. Per exemple, ara pel que fa al consum d'aigua a les granges s'estant implantant els xumets, això s'ha aconseguit pujant el preu de l'aigua. Això és important per que el món urbà no sap fins a quin punt el sector agrari s'ha renovat per consumir menys aigua. Tot aquest esforç amb finançament migrat. Majoritàriament la imatge que és té del món rural és consumint aigua a manta del canal d'Urgell o porcs que generen molts purins. Així doncs, cal reconnectar món urbà i món rural. **Un altre dels factors és la gestió forestal.** Tenim un 66% de superfície forestal que cada any creix en nombre d'hectàrees. Alguns són boscos nous que provenen de cremades, amb una gestió de reforestació forestal molt complicat. Necessitem un bosc ben gestionat, que hi hagi vida més vida al marge dels arbres. Uns arbres, per cert, que són consumidors d'aigua a l'hora de disposar de recursos hídrics. Els avis del poble diuen que les fonts estan seques per que abans hi havia vinyes on ara hi han boscos. Abans, al paisatge rural no hi havia ni un arbre. Aquesta qüestió també s'ha de debatre. Els arbres i els boscos no es poden deixar créixer de qualsevol manera. El bosc és un gran refugi de fauna salvatge que no som capaços de gestionar, culpa de la nostra intervenció o no intervenció. Al món rural els que caçaven senglars eren vistos com uns bèsties, ara són considerats gestadors de la fauna del territori. **Hem de ser capaços de generar una economia sostenible que ens serveixi per regular la fauna i gestionar els boscos** que competeixen amb nosaltres pels recursos hídrics. Catalunya té pocs recursos i poques possibilitats, tenim poca aigua i molt territori poc gestionat. Bona part del sector econòmic agroalimentari, ben gestionat, pot tenir un impacte positiu, però fer-ho malament pot comportar efectes negatius, com ara el purins. **Si no fem la foto genèrica i no assumim les nostres contradiccions, no serà possible fer un país on tothom tingui oportunitats de viure-hi.** I si no ho fem, ho tindrem molt fotut. Fem aquest gran pacte de complicitat i ho gestionarem molt millor.

PACTE NACIONAL DE L'AIGUA

A continuació van tenir lloc dues taules rodones simultànies. Una d'elles dedicada a tractar sobre "Pacte Nacional de l'Aigua" en la que hi van participar en **Pere Albertí**, hidrogeòleg i regidor de MES a l'Ajuntament de Girona, **Carles Ibáñez**, cap del programa ecosistemes aquàtics (IRTA), **Cristina Tous**, biòloga i màster en Planificació Territorial i Medi Ambient, **Miquel Solà**, alcalde de Collbató, i el **Jordi Oliver**, vocal de la sectorial de Medi Ambient i Energia, encarregat de moderar el debat.

El primer en prendre la paraula és en Pere Albertí, hidrogeòleg i regidor de MES a l'Ajuntament de Girona. A parer seu, el consum de l'aigua és poc reflexiu, producte de conceptes simplistes o erronis, una visió del riu que transcorre pel pessebre. O del concepte d'aigua superficial o subterrània, que s'explica de forma descontextualitzada. El riu interactua amb el subsòl i per tant amb les aigües que allotja: riu influent i riu efluent. **El humans hem modificat els cursos fluvials** contínuament amb una política d'embassament per produir energia, subministrar aigua especialment per a rec, indústria i boca, i regular el cabal de l'aigua que passa pel riu. S'han comès molts errors. **Els humans som l'única espècie que colonitza sense tenir en compte els recursos que hi ha a l'espai.** Per exemple, la conca del Ridaura amb tres nuclis de població: Sant Feliu de Guíxols, Santa Cristina d'Aro i Castell-Platja d'Aro. A principis del segle XX aquests tres municipis tenien 133 habitants, actualment en tenen 10.567, mentre que als estius se supera els 90.000 habitants, el que comporta problemes d'abastiment d'aigua. Fins 1993, la procedència de l'aigua era exclusivament dels aqüífers del Ridaura, després va ser de les aportacions del Ter i de l'aqüífer. La gent que hi anava als estius consumien molta aigua i amarraven els vaixells obrint canals fluvials fent entrar l'aigua del mar al continent. Això va passar per dos motius, per que mancava aigua de l'aqüífer i, més important, per que extreure-la de l'aqüífer costa 0,58 mentre que la del Ter 0,32. Això ha provocat constants increments de demanda d'aigua del Ter. **I no n'aprenem mai.** El llibre [Natura, ús o abús?](#) de Ramon Folch, del 1986, va ser el primer llibre de gestió de la natura als Països Catalans, un llibre que ha envellit però que continua sent d'actualitat, tot el que es detectava en gestió d'aigües continua sent igual. **No hem respectat els cabals ecològics de les conques, el Ter i el Llobregat.** Els cabals de la conca del Ter no s'han complert, amb el nou Pla de Conca hi ha encara un detriment del cabal. Una altra trampa, l'agricultura i la ramaderia són els principals consumidors però tenim sistemes de rec poc desenvolupats. Els mètodes de rec a Israel fan virgueries. Ara es parla del conreu de l'arròs en sec, com a mètode d'estalvi d'aigua amb rendiment màxim. **Hi ha una manca de sensibilitat vers les aigües subterrànies, es facilíssim contaminar.** Es molt costós regenerar les aigües subterrànies. Caldria fer una auditoria per l'eficiència de les conduccions. [Aigua és vida](#) fan medicions diàries al Ter, no hi ha cap dia que assoleixi el cabal ecològic que es va determinar el 2006. **Què podem fer en el nou país? La primera auditar el sistema,** per saber exactament quin és el rendiment de l'aigua del Ter i els altres indrets que aporten aigua a les grans conurbacions urbanes. **Segona, solidaritat entre el territori,** significa replantejar-nos el concepte de solidaritat i de repartiment de les aportacions. Fins ara el territori ha tingut la sensació de ser espoliats. **Tercera, repartiment de cabals ecològics.** Les normes de joc han canviat, tenim un altre règim climàtic, tenim que recalculer les aportacions. **Quarta, recuperar els aqüífers,** vetllar per la seva conservació i promoure un ús racional d'aquestes aigües. **Cinquena, investigació i creativitat en el rec,** la majoria de coses estan inventades, hem de promoure la seva implementació. **I sisena, donar resposta als nyaps passats** amb solucions sostenibles mediambientalment. Potser dessaladores? Reutilització?

El segon en intervenir va ser en Carles Ibáñez, cap del programa ecosistemes aquàtics (IRTA). A parer seu, **la política de l'aigua o la fas o te la fan,** com queda clar en que el Govern central ens la

fa a la conca de l'Ebre. **Si no canviem la visió de la política no es podrà canviar la política de l'aigua, un model basat en infraestructures sobredimensionades.** Per exemple, el Segarra-Garrigues està sobredimensionat. Hem tingut una tendència a exagerar les expectatives de creixement i ara mateix això és una hipoteca. La política de l'aigua s'ha basat en la gestió de l'oferta (embassaments, regadius, transvasaments, depuradores...) i no s'ha tractat degudament la gestió de la demanda (tarifes, eficiència, conscienciació...). La gestió de la demanda (tarifes, eficiència, conscienciació, etc.) La gestió de la demanda es va impulsar a l'àrea metropolitana arrel dels episodis de sequera, no pas per convenciment. Costa canviar el model, estem instal·lats en paradigmes que ens porten a contradiccions. **La post veritat de l'aigua, amb el mantra imperant de "Catalunya és un país amb escassetat d'aigua, que s'agreuja pel canvi climàtic, i això limita la nostra economia, doncs hi ha una demanda creixent que no es podrà satisfer. A més, cal augmentar el regadiu per garantir la nostra sobirania alimentària". Però resulta que el mantra és fals,** la realitat (oculta) és molt tossuda...res és el que sembla en el món de l'aigua! Contràriament al que gairebé tothom pensa la població de Catalunya està baixant de forma significativa, el consum urbà i industrial ha baixat de forma significativa, i segueix baixant, i el consum agrícola molt probablement està baixant i seguirà baixant, però no ho sabem per que no en tenim dades. Hem de canviar el paradigma. **El problema de l'aigua és sociopolític, es pot desmuntar fàcilment si hi ha un canvi social i polític que posi el focus en la gestió de la demanda enlloc de l'oferta.** Només cal desmuntar uns quants tòpics i prendre algunes decisions "políticament incorrectes". A Catalunya, no tenim un horitzó d'escassetat preocupant per les properes dècades, no és un país amb escassetat d'aigua, sinó no l'estaríem malbaratant i pagant-la tant barata. No té res a veure el futur de l'agricultura amb l'augment del regadiu, ens sobren regadius i ens manquen pagesos joves i emprenedors. Cal plantejar-se què fer amb el secà. Ens sobren infraestructures i ens manquen polítiques públiques intel·ligents. Ens sobren transvasaments i ens manca consens. **Volem ser capdavanters a Europa? Doncs només cal que complim amb la Directiva Marc de l'Aigua,** que diu: *"feu el que calgui al vostre país per a assolir un bon estat ecològic de les masses d'aigua"*, tot aplicant un principi: *"primer límits i després eficiència"*. Per això cal: 1) Implantar cabals ecològics basats en criteris científics, 2) Millorar l'eficiència en l'ús de l'aigua, 3) Controlar millor la contaminació química, 3) Restaurar els ecosistemes aquàtics, especialment els rius i aiguamolls i 4) Conscienciar més als ciutadans i recolzar les iniciatives cíviques. **El problema dels nostres ecosistemes aquàtics és més greu.** La qualitat de l'aigua està millorant però la degradació dels hàbitats i espècies continua...doncs els impactes s'acumulen. No som conscients de fins a quin punt tenim malmesos els nostres rius i aiguamolls, fins a quin punt tenim el nostre territori destruït per un model territorial nefast: zones costaneres i marines, espais agrícoles, àrees urbanes, etc. El maltractament "gratuït" del paisatge i la biodiversitat és un símptoma de la nostra escassa comprensió i sensibilitat envers la natura (utilitarisme).

La tercera en prendre la paraula és la Cristina Tous, biòloga i màster en Planificació Territorial i Medi Ambient, membre de la [Fundació Agroterritori](#), de la Unió de Pagesos i de la Universitat de Girona. Per ella, en el debat sobre l'aigua, el regadiu i la societat hi ha la necessitat d'un **vinclle entre gestió territorial i legitimació social**, en el que cal tenir en compte tres aspectes: 1) El regadiu és la resposta i l'adaptació de l'agricultura per garantir-ne la viabilitat, 2) Contribueix a l'assentament de la població i al foment de la vertebració del territori, i 3) En un context de dependència alimentària Catalunya produeix tan sols el 40% del que consumeix. **La modernització de regadius i transvasaments s'ha de posar en marxa** a resultes d'una demanda social de legitimació de la presa de decisions sobre els recursos comuns, en el que les administracions tenen un paper fonamental com a defensor de l'interès general fent d'àrbitre entre el moviment ecologista i el sector agrari. Per això necessitem que el model de sindicalisme agrari també canviï per reconnectar amb la societat i superar les visions antagòniques. És cert que hi ha joves agricultors amb una altra visió, però les tendències naturals i la força de les costums costen de

canviar. Hi ha d'haver un relleu generacional per que el discurs agrari també canviï. Sobre **el regadiu** cal tenir present tres aspectes: **1) El 60% del valor de la producció agrària prové de les terres en regadiu.** Cal implantar les millores tecnològiques per ser més eficient. Per exemple, el projecte d'arrossars de secà, un projecte del IRTA que està demostrant que és aplicable a alguns territoris, però no a tot arreu. O per exemple fer extensiu el cultiu de la poma de Girona amb el que s'ha aconseguit reduir el consum d'aigua de 70 a 40 litres per quilo. Hi ha coses que s'estan fent bé. **2) Darrera el regadiu hi ha vinculades oportunitats d'ocupació.** Fins ara el pagès s'emmirallava en regar, però no per posar més aigua la seva producció té més valor afegit. Potser no tot el regadiu es vincula amb noves oportunitats. **3) El regadiu frena l'abandonament de l'activitat agrària i el relleu generacional.** Les terres de regadiu són més competitives però s'oblida de lluitar en altres idees i considerar altres externalitats que poden lligar amb el discurs ecologista. Assumir aquestes externalitats crea molta por més que no pas creure que donarà fruits positius. Però **l'aigua no és un recurs sectorial sinó integral** en el que hem de tenir un discurs a partir de la [Directiva Marc de l'Aigua \(2000\)](#) i dels conflictes al territori: Manifest de Vallbona (2004), Compromís per Lleida (2007) i Aigua per Unir (2010). Ha d'arribar un moment en que tothom sàpiga la seva posició i intenti acostar-se en la posició de l'altre. **Tenim una sèrie de crisis que afecten a tothom:** 1) Ecològica dels ecosistemes (impactes irreversibles), 2) Explotació insostenible dels recursos (qualitat), 3) Creixents problemes de qualitat (subterrània i superficial), 4) Ineficiència i rendibilitat econòmica (manteniment), 5) Impactes socials en la distribució de costos i beneficis, i 6) Problemes de Governança (participació). **Per implementar mesures, primer has de saber que gastes per saber que es pot fer.** Per exemple el sector de la vaca de llet, un sector molt lligat a la terra. Tot i que haurien de tenir comptadors d'aigua, no en tenen. Per tant, no poden comptabilitzar els costos per que no sabem el consum d'aigua que es necessita per un litre de llet o una tona de blat. **Hi ha elements nous al debat de l'aigua:** 1) Considerar l'aigua, més enllà d'un recurs productiu, un recurs ecosistèmic i estratègic, 2) Gestió integrada i noves tecnologies, 3) Gestió de l'aigua lligada a l'energia i a l'alimentació, 4) Sobirania alimentària, 5) Legitimació social i participació ciutadana, 6) Ètica de l'aigua: valors en joc, drets i prioritats, i 6) Canvi climàtic. **Quins són els reptes?** 1) La tecnologia permet estalviar aigua i energia, 2) Com aconseguir el millor producte agrícola possible (coneixement agronòmic), 3) Quina gestió del territori (model agrari i alimentari), 4) Quina gestió dels recursos (escassetat de recursos hídrics, manca d'aigua de qualitat i efectes del canvi climàtic) i 5) Quin sistema de presa de decisions: **resiliència, governança i finançament, els tres eixos bàsics que marcaran el futur de la gestió de l'aigua.**

El quart en intervenir és en Miquel Solà, alcalde de Collbató, que ens parla de la gestió de l'aigua a nivell municipal. Collbató es posa com a exemple de **remunicipalització de la gestió directa del servei d'aigua**, que no és remunicipalització en sentit estricte. Collbató és un municipi de 4.500 habitants que en els darrers 25 anys ha incrementat la població per la pressió urbanística. Un poble d'antigues segones residències que s'han establert. Un urbanisme extensiu, poc sostenible, amb 55 km de carrers. Històricament, l'abastiment d'aigua potable el gestionava el mateix ajuntament, primer des pous propis i després, des dels anys 80, a través de la xarxa. Amb el creixement urbanístic es va signar un contracte amb l'empresa Sorea per a una concessió de la gestió de l'aigua. L'empresa va fer unes inversions al principi i després van tenir problemes de manteniment. Es va plantejar canviar de concessió o canviar de model. El febrer de 2016 **el Ple municipal va aprovar la remunicipalització del servei d'aigua** a través del Consorci Públic per a la Gestió Integral d'Aigües de Catalunya per a la gestió directa de l'aigua, la millora de la xarxa, la utilització de l'aigua dels pous i abaratir costos. S'estima que en aquest període de 20 anys es podrà reduir progressivament la tarifa fins al 12%, es podrà augmentar entre un 50 i un 70% el total d'aigua subministrada pels pous i, a més, s'augmentarà entre un 75 i un 80% el rendiment de la xarxa. **Els pous d'aigua i.** Durant la concessió, l'explotació dels pous s'havia disminuït fins al 10% de la gestió dels pous. L'aigua era un negoci que comportava un increment de compra d'aigua a ATLL. A

hores d'ara, pel que fa a la recuperació dels recursos propis, l'aigua provinent de pous del municipi ja arriba al 22,5% del total, quan abans del canvi de gestió no passava del 12%. L'ajuntament té com a objectiu incrementar els recursos propis per tal que els pous subministrin el 30% de l'aigua a curt termini i arribin a generar el 60% del total a mitjà termini. **La xarxa de subministrament.** Durant la concessió persistia un estat molt deficient de la xarxa de subministrament amb un 55% de fuites. Amb la remunicipalització del servei de l'aigua l'Ajuntament assumeix la inversió d'uns 2 milions d'euros en la substitució de trams sencers de canonades, a l'avinguda Principal i a l'avinguda del Centenari, els sectors identificats com els més problemàtics. **La reducció de costos en la gestió ha de repercutir en la reducció de la tarifa,** sense posar en qüestió la inversió necessària en la modernització de la xarxa, el pagament de les amortitzacions i les bonificacions ecològiques i socials de la tarifa. **L'aigua es paga per trams.** Per abordar la nova situació s'ha partit el primer tram, que fins ara era fins als 36 m³ de consum. Ara hi haurà un primer tram de 19 a 27 m³ i un segon, de 28 a 36 m³. Aquesta és una mesura per incentivar l'estalvi i aconseguir valors més petits de consum i de manera més equitativa.

CONSERVACIÓ I PATRIMONI NATURAL

Paral·lelament, va tenir lloc la segona taula rodona dedicada a tractar sobre "Conservació i patrimoni natural" que va comptar amb la participació de la **Puri Canals**, professora de Fisiologia (URV) i presidenta de MedPAN, **Xavier Carceller**, arquitecte (ETSAB) i doctor en ordenació urbanística i parcs naturals, **Sònia Callau i Josep Montasell**, enginyers tècnics agrícoles i membres d'Agrotèrritori, **Sergi Martí**, coordinador de la Xarxa de Custòdia del Territori, **Eva Mata**, ex-regidora de Medi Ambient, Sostenibilitat i Serveis Ambientals d'El Vendrell, i **Antoni Renalias**, vocal de model urbà de la sectorial de Medi Ambient i Energia, encarregat de moderar la taula.

Puri Canals, professora de fisiologia URV i presidenta de MedPAN és l'encarregada de començar el debat remarcant la importància d'agrupar gent de diferents àmbits per tractar una qüestió com la de **la lluita per la conservació del patrimoni natural**, perquè hi ha aspectes que van més enllà de la lluita ecològica i el que cal és convertir el patrimoni natural en un pilar de l'estat. Cal entendre **l'excepcionalitat del patrimoni natural** de Catalunya i dedicar-hi més recursos per tal de protegir-lo. Això vol dir enfortir les infraestructures de protecció i revertir les retallades de la darrera etapa per recuperar el terreny perdut. El territori és la infraestructura bàsica per al desenvolupament de les nostres vides. La reducció pressupostària produïda durant el període de retallades va anar acompanyada d'una pèrdua de competències que va conduir a un punt de col·lapse, de resultes d'això s'ha incomplert amb les exigències de directives europees i s'ha patit una pèrdua de fauna i una degradació generalitzada de l'ecosistema natural. **Les polítiques de conservació de la natura** s'han de fer per una qüestió d'ètica però també per una necessitat vital. Si no protegim el nostre entorn, estarem posant en risc la viabilitat econòmica del país. Catalunya és un país molt ric pel que fa a biodiversitat tenint en compte la seva dimensió. La Mediterrània és un dels punts de major biodiversitat, tant terrestre com marítima de tot el planeta, i dins l'entorn mediterrani, Catalunya és especialment rica en aquest aspecte. Més enllà de la importància ecològica, **la biodiversitat té també un impacte cultural en les societats humanes**, i en un entorn com el nostre és un dels actius de més pes a l'hora de condicionar la nostra riquesa cultural. Per tant, promocionar i protegir el medi és una manera de promocionar i protegir la nostra cultura. Conservar aquest patrimoni és una responsabilitat que tenim amb les generacions futures. El control de l'aigua i els residus és un altre dels pilars fonamentals, però ho és tant com el de la gestió dels entorns naturals i el manteniment de la biodiversitat, però en aquest cas els recursos i els esforços destinats a ambdues coses és totalment diferent. **Cal prioritzar la gestió dels entorns naturals igual que es fa amb la gestió de l'aigua.** Un altre motiu per a la reflexió és que les principals causes de la degradació dels

entorns naturals estan en processos econòmics vinculats majoritàriament al sector privat, en canvi les conseqüències les paguem tots i les polítiques de protecció evidentment es financen des del sector públic, ja van sent hora que **exigim responsabilitats als sectors que malmeten els nostres entorns naturals.**

Pren la paraula Xavier Carceller, arquitecte de l'ETSAB i doctor en ordenació urbanística i parcs naturals que farà una reflexió sobre el model de protecció d'Espais Naturals. Inicia la intervenció intentant trencar tòpics: «Un parc natural protegit, no vol dir necessàriament que no es pugui tocar o aprofitar». **Els espais naturals protegits són, arreu del món, una eina per a la protecció del patrimoni natural i la biodiversitat.** Catalunya disposa, sobre el paper, però no tant d'una manera real, d'una important xarxa d'espais naturals que comprèn una part significativa del territori, amb nivells de protecció jurídica diversos, el Sistema d'Espais Protegits de Catalunya comprès per: Espais Naturals de Protecció Especial (parcs naturals), la Xarxa Natura 2000 i el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). Els sòls de protecció especial i altres qualificacions dels plans territorials parcials han dotat d'un cert grau de protecció a altres parts rellevants del territori. Actualment, **es tendeix a integrar els espais naturals protegits dins del concepte més ampli d'Infraestructura verda.** Aquesta és entesa com una xarxa estratègicament planificada d'àrees naturals i semi naturals amb característiques ambientals rellevants, dissenyada i administrada per oferir una àmplia gamma de serveis ecosistèmics. Incorpora també espais verds o blaus si es tracta d'ecosistemes aquàtics i altres característiques físiques en àrees terrestres i marines i és present tant en el medi rural com en l'urbà. Un altre de les tipologies d'espai protegit són els **Espais Naturals de Protecció Especial (ENPE).** Aquests representen uns 74 espais, això equival al 10,6% de la superfície terrestre a més d'unes 6.000 hectàrees marines. Tot plegat repartit en un parc nacional, catorze parcs naturals, set paratges naturals d'interès nacional i cinquanta-dues reserves naturals. Mantenir aquests espais requereix disposar d'òrgans rectors i equips de gestió específics, la forta davallada funcional i de recursos durant els darrers anys (2010 – 2015) ha comportat importants dèficits de gestió. L'obsolescència del marc legislatiu és un altre dels factors que genera inestabilitat i dispersió competencial. El Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) configura el sistema d'espais naturals protegits de Catalunya, això vol dir que incorpora, entre altres, els espais naturals de protecció especial i els altres espais de la xarxa comunitària Natura 2000. 184 espais que representen un 32% del territori i 85.000 hectàrees marines. **El PEIN i Natura 2000 han estat fins ara les eines més efectives de protecció preventiva** però, en general, hi ha mancat una gestió activa i de caràcter positiu, tant pel que fa a la conservació com a la integració en les economies i estructures locals. Més enllà de la xarxa d'Espais Protegits hi ha els **sòls qualificats com de protecció especial pels set Plans Territorials Parcials (PTP)** vigents que inclouen tots els espais protegits anteriorment esmentats, els connecten físicament i n'afegeixen d'altres. Comprèn aproximadament un 60% del territori. Cal tenir en compte també els sòls qualificats com de protecció territorial pel seu interès agrari i/o paisatgístic i els estratègics per la protecció enfront de riscos naturals, etc. La cobertura normativa dels PTP és feble, però aquests espais esdevenen una base fonamental per a la definició de la futura infraestructura verda de Catalunya. Un cop vist l'organització dels espais naturals considerats d'interès natural i per tant susceptibles de ser protegits, convé valorar que fer-ne de cara al futur. De manera immediata, el prioritari és revertir la situació de pèrdua de recursos i de funcions en els parcs i els altres espais de protecció especial (ENPE). Per tant, implementació dels pressupostos 2017 i **creació de l'Agència del Patrimoni Natural.** La consolidació definitiva dels ENPE com a estructura d'Estat ha de ser un altre dels eixos vertebradors d'aquest nou sistema de protecció natural. **Cal un nou model de governança, dels espais protegits obert, autònom i participatiu,** amb un replantejament de les estructures administratives, de les distribucions competencials i de les formes de relació amb la societat. Un sistema de finançament sòlid i estable que permeti mantenir polítiques actives de protecció i de gestió dels espais del PEIN i Natura 2000 amb plenes garanties i que garanteixin tant la

connectivitat ecològica del sistema d'espais protegits com el blindatge jurídic d'aquells altres espais que han estat objecte de protecció pels PTP. Durant la darrera etapa de retallades, la gestió dels parcs naturals va quedar en un estat crític i els espais que no són de protecció especial i que representen el 38% del territori han quedat en una situació d'abandó alarmant. Aquests espais han de jugar un paper important en la perspectiva de la conservació de la futura República. El fet que els pressupostos del 2017 contemplin un augment del 50% en recursos per a la gestió i protecció del medi és una bona notícia, però no n'hi ha prou. La creació d'una agència específica de protecció és imprescindible per a garantir una bona gestió dels recursos i una simplificació de la burocratització excessiva que resta capacitat efectiva a les polítiques de protecció. **Cal un nou model de governança i sistema de finançament estable que permeti mantenir estratègies a llarg termini.** També calen polítiques actives per a la protecció.

Sònia Callau i Josep Montsell, enginyers tècnics agrícoles i membre d'Agroteritori comencen la seva intervenció sobre el paper dels espais agraris en **l'estratègia de conservació del patrimoni natural i la biodiversitat.** Comença en Josep Montsell que fa una introducció per situar què entenem per espai agrari i què volem dir quan parlem de biodiversitat en els espais agraris. Les accions a les quals ens referim són: l'agrodiversitat amb els bancs de llavors; la fauna associada als conreus (fauna auxiliar); el manteniment de marges; vores i tanques vegetals; construccions de pedra seca (murs, cabanes, etc.); refugis de fauna; camins ramaders; fragmentació del territori (efecte barrera de les infraestructures); paisatge en mosaic. **La pèrdua constant d'espai agrari és un risc pel manteniment de l'equilibri natural.** Com hem vist el PEIN inclou espais majoritàriament de caràcter forestal i pràcticament no s'hi contempen espais agraris. No es reconeix el seu valor com unitat característica del paisatge en mosaic propi d'un territori històricament humanitzat i que exerceixen un paper cabdal en la conservació del patrimoni natural. Sònia Callau explica que per evitar la degradació d'aquestes estructures de protecció del medi, **cal una llei d'espais agraris i un pla sectorial agrari que reconegui els espais d'interès agrari.** Tenim una gran dificultat per acceptar la realitat polifacètica dels espais agraris a casa nostra i una desconfiança i manca de diàleg entre pagesia, conservacionistes i algunes administracions públiques que contraposen activitat productiva a conservació de valors naturals. La pagesia és, cada cop més, una "espècie" amenaçada pel procés d'urbanització i concentració de la població que vivim a casa nostra i que és un fenomen d'abast global. A la desaparició de la pagesia caldrà sumar-hi la pèrdua d'un ric i divers patrimoni natural i paisatgístic, una pèrdua d'agrobiodiversitat i d'espècies silvestre vinculades a aquests espais. **El sistema de producció i consum alimentari més comunament aplicat avui en dia és perillós pel sòl, els ecosistemes i els éssers humans.** S'imposa la via de les reformes alimentàries. La reforma de l'alimentació i la reforma de l'agricultura van de la mà. La reforma de l'alimentació i la del consum van de la mà. La reforma del consum i la de la vida van de la mà també. Totes aquestes reformes i estratègies de conservació del patrimoni natural i la biodiversitat necessiten el suport i l'estímul de la reforma del pensament, i de les reformes polítiques, econòmiques i socials. **El futur ha de passar per un model agrourbà en el que camp i ciutat aprenguin a complementar-se** i mantenir-se l'un a l'altre buscant l'eficiència, la sobirania alimentària i l'equilibri ecològic que ha de permetre el manteniment de la biodiversitat. Igual que hi ha sanitat pública o educació pública, **potser ens hauríem de plantejar si no caldria fomentar també una alimentació pública i una agricultura pública.**

Sergi Martí, coordinador de la Xarxa de Custòdia del Territori agafa el relleu de les intervencions per parlar de la **xarxa de custòdia, un nou model de gestió del territori que aposta per la gestió civil** d'aquells espais als quals l'administració no pot arribar. Catalunya és un dels referents europeus pel que fa a custòdia del territori. Es tracte de preservar de forma voluntària i des de la iniciativa civil aquells entorns amb un valor específic que mereixen ser protegits. Per entendre aquesta pràctica cal anar als orígens: Als EUA durant els anys 30 el Servei de Parcs Nacionals

comença a utilitzar els acords de custòdia o títol de conservació. El 1981 ja hi havia 481 entitats de custòdia als EUA, l'any 2000 s'arribava a 1.263, i a l'inventari de la Land Trust Alliance de 2005, a 1.667. A Europa la National Trust de Gran Bretanya (creat el 1896), Natuurmonumenten dels Països Baixos (1905), Oasi WWF d'Itàlia (1971), Conservatoire du Littoral de França (1974) són altres exemples de gestió civil del territori. També veiem exemples a Amèrica del Sud com "Conservación Privada", present a Chile, Costa Rica, Perú, Paraguai, Brasil, entre d'altres. A Catalunya aquesta tendència arriba a finals dels 90 's i 20 anys després podem dir que el nombre d'acords segons dades del 2015 és de 844, el que representa una superfície de 42.904,79 hectàrees, un 1,4% del territori de Catalunya. A aquestes dades cal sumar 230.000 hectàrees de custòdia marina. La comarca amb més superfície sota acords de custòdia és l'Alt Urgell amb una superfície de 5.362 hectàrees. **La gran majoria d'acords de custòdia es fan sobre espais forestals, però també n'hi ha d'espai agrari, fluvial, marí o urbà.** Des de la perspectiva de la regulació o les polítiques de foment d'aquests acords, apareix tot un seguit de mesures jurídiques i administratives com ara els Contractes de custòdia, la proposta de Registre públic de contractes i d'entitats de custòdia, l'establiment de garanties jurídiques, les desgravacions fiscals als propietaris i els bancs de conservació. **També es pot treballar per la protecció des de la custòdia municipal.** L'administració local és un actor imprescindible per a la gestió del territori, i en l'àmbit de la custòdia municipal les funcions i els rendiments d'aquesta pràctica són molt amplis. La divulgació i valoració de la política de custòdia, donar a conèixer entre la ciutadania aquesta iniciativa i donar-li valor. Polítiques municipals de mediació i suport per facilitar la feina a l'entitat de custòdia, estimular la seva existència i presència al territori. Actuar com a propietari i subscriure acords de custòdia i/o gestió amb altres entitats de custòdia. Actuar com a entitat de custòdia i subscriure acords de custòdia amb propietaris privats del territori. **La custòdia és una pràctica molt eficient per a la conservació del medi** perquè implica actors amb una voluntat específica de protecció dels espais naturals custodiats i per tant implica una proactivitat en la seva acció. Cal ser conscients que la societat civil ha de jugar un paper actiu en la protecció dels nostres entorns i fomentar-ne aquesta participació.

Per tancar la taula, l'exregidora de medi ambient, sostenibilitat i serveis ambientals d'El Vendrell, Eva Mata realitza una exposició sobre com el món municipal pot, **des de les polítiques públiques al seu abast, protegir el seu entorn natural.** Des del moment en el qual s'entra a l'administració municipal es passa a gestionar determinats espais de propietat municipal. En el cas del Vendrell això volia dir començar a gestionar les costes. L'exregidora fa un repàs a algunes de les accions que des de l'ajuntament del Vendrell es van dur a terme al territori i quines van ser les resistències inicials i els resultats finals. **Explica el cas d'un projecte de protecció de costes** que va topar amb un projecte de pàrquing. Es va optar pel tancament del pàrquing malgrat les dures resistències per part de molts actors implicats. L'ajuntament va patir forts atacs i la incomprensió d'una part de la ciutadania, però amb la perspectiva dels anys tothom, fins i tot els més reticents en un principi, van acabar valorant positivament la retirada del pàrquing i la preservació de l'entorn natural del litoral, que ara és un dels punts de referència per a la gent de la ciutat. L'exemple pretén defensar que les polítiques de protecció d'entorn natural i d'espais verds urbans solen topar amb moltes resistències inicials, però les oportunitats i els beneficis a la llarga sempre compensen. Hi ha una perspectiva del fet que la protecció del medi és una política de nul·l rendiment econòmic, una política que només genera costos i no beneficis. Aquesta perspectiva s'ha de combatre a través de la pedagogia i entenent **les polítiques ambientalistas com a inversió.** L'economia verda té uns costos inicials que poden ser elevats però el seu rendiment es manté constant al llarg del temps i a la llarga redunna en una millora de qualitat de vida dels ciutadans.

CLOENDA

Per tancar la jornada, després d'exposar les conclusions d'ambdues taules rodones, pren la paraula l'**Eduard López**, vicesecretari general d'Acció Política d'Esquerra Republicana, que agraeix les aportacions dels assistents i les seves contribucions a enriquir el debat que són de gran interès a l'hora d'elaborar el model de la nova República.

Francesc Sànchez i Bernat Tresserras
Tècnics de polítiques sectorials
acciopolitica@esquerra.cat